

به نام ا...

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی رفسنجان

دانشکده پزشکی

گروه پزشکی اجتماعی

برنامه و طرح درس دوره کارورزی بهداشت و پزشکی اجتماعی

پیش نیاز: دروس نظری بهداشت و پزشکی اجتماعی ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵ (شامل اصول خدمات بهداشتی، بهداشت مادر و کودک، اصول اپیدمیولوژی بیماریهای واگیر و غیر واگیر، آمار و روش تحقیق) و کارآموزی بهداشت گروه هدف و رده دانشجویان رشته پزشکی عمومی در مقطع کارورزی مدرسین: اعضای هیئت علمی گروه پزشکی اجتماعی و همکاران مستقر در مراکز بهداشتی درمانی طول دوره: یکماه (۱۷۵ ساعت)

محل اجرا:

الف) کارگاه توجیهی: در محل گروه پزشکی اجتماعی به مدت سه روز

ب) کارورزی عملی: در مراکز بهداشتی، درمانی شهری و روستایی وابسته به دانشگاه و جمعیت های تحت پوشش آنها مقدمه: پزشکان به عنوان مدیران مراکز بهداشتی می بایست با وظایف مدیریتی خود و قوانین و مقررات استخدامی و آئین نامه های موجود در سیستم اداری و بهداشتی آشنایی کامل داشته باشند.

پیامدهای مورد انتظار (outcomes) از برنامه آموزشی کارورزی:

اهداف کلی دوره کارورزی: ایجاد توانمندی برای

- ایفای نقش مدیریت و رهبری خلاقانه در سلامت جامعه با شناسایی عوامل موثر بر آن و اجرای برنامه ها و دستور العمل های سلامتی ملی
- ارزیابی، مدیریت و کاهش خطرات سلامت در سطح فرد، خانواده و جامعه و تدوین و ارائه برنامه پیشگیری در هر سه سطح و مدیریت عوامل خطرزای سلامت در جامعه تحت پوشش
- مدیریت نظام عرضه خدمات بهداشتی، درمانی و مدیریت بیماری در جامعه تحت پوشش
- انجام پژوهش در نظام سلامت و برنامه ریزی متناسب با وضعیت سلامت جامعه تحت پوشش و مدیریت حل مشکلات بهداشتی، درمانی
- بکارگیری روش های موثر آموزشی، مشاوره ای و پژوهشی در ارتقای سطح سلامت فرد و جامعه
- بسیج و هدایت امکانات درون و برون بخشی و کار گروهی به منظور حفظ، تامین و ارتقای سطح سلامت جامعه در راستای اهداف نظام سلامت
- بررسی سطح عدالت در سلامت در جامعه تحت پوشش و اقدام برای ارتقای سطح عدالت در سلامت در جامعه تحت پوشش
- بکارگیری خدمات غربالگری و پیشگیری از بیماری ها در سطح فرد، جمعیت ها و جامعه

اهداف اختصاصی:

الف - در حیطه دانش :

دانشجو پس از طی دوره باید بتواند:

۱. شرح وظایف پزشک و تیم سلامت را در قالب طرح پزشک خانواده بیان نموده، و نحوه ارائه خدمت پزشک خانواده را در فیلد آموزشی خود نقد نماید.
۲. میزان اجرای کامل برنامه های ادغام یافته در نظام شبکه و دستورالعمل های برنامه های سلامت کشوری دارای اولویت را در خانه بهداشت و مرکز بهداشتی درمانی گزارش نماید.
۳. میزان ها و شاخصهای بهداشتی را محاسبه و تحلیل نماید.
۴. عوامل اجتماعی موثر بر سلامت را توضیح دهد.
۵. نحوه ارزیابی، مدیریت و کاهش اثر مهمترین عوامل خطر سلامت و اصلاح روش زندگی را در سطح فرد(با رویکرد بالینی) بیان کند.
۶. چگونگی ترویج عوامل Protective (ورزش، رعایت رژیم غذایی سالم و بهداشتی، دوری از زندگی پراسترس و ...) در ارتقای سلامت را شرح دهد.
۷. روش های تشخیص زودرس بیماری های شایع و اولویت دار را بیان نماید.
۸. چگونگی اجرای برنامه های سلامت و دستورالعمل های کشوری را تحلیل نماید.
۹. نحوه ارزشیابی برنامه EPI را بیان نماید.
۱۰. عملکرد کارکنان نظام سلامت در مرکز بهداشتی درمانی و خانه بهداشت را ارزیابی نماید.
۱۱. راهکارهای افزایش انگیزه و توان علمی و اجرایی کارکنان مرکز بهداشتی درمانی و خانه بهداشت را حسب مورد بیان نماید.
۱۲. برنامه مراقبت از یک بیماری و بررسی گام به گام یک اپیدمی فرضی را تدوین و بیان نماید.
۱۳. تعاریف مرتبط با مورد مشکوک، محتمل و قطعی بیماری های تحت مراقبت را بیان نموده و نام و نحوه گزارش دهی بیماری های مشمول گزارش اجباری را حسب مورد توضیح دهد.
۱۴. عدالت در سلامت را تعریف نماید.
۱۵. انواع بیمه ها و نقش آنها را در تحقق عدالت در سلامت بیان نماید.
۱۶. روشهای مختلف آموزش سلامت در سطح فرد، جمعیت ها و جامعه را بیان نماید.
۱۷. اصول مشاوره و روشهای برقراری یک ارتباط موثر را بیان کند.
۱۸. مفاهیم cost effectiveness و cost benefit را شرح دهد.
۱۹. مراحل تدوین، اجرا و گزارش پروژه تحقیقاتی از نوع HSR را شرح دهد.
۲۰. اصول تجویز منطقی دارو را بیان نماید.

ب- در حیطه نگرش

۱. به کاربرد روش های مدیریت نوین و برنامه ریزی در ارتقای عملکرد کارکنان و واحدها اعتقاد داشته باشد.
۲. به جایگاه معاونت سلامت وزارت متبوع در تبیین برنامه های سلامت کشوری توجه داشته باشد.
۳. به نقش عوامل خطر (Risk Factors) در سلامت توجه داشته باشد.
۴. به نقش عوامل محافظت کننده (Protective Factors) در سلامت توجه داشته باشد.
۵. به اهمیت همکاری درون بخشی و برون بخشی برای دستیابی به سلامت برای همه ارج نهد.
۶. منطبق بر رفتار حرفه ای مسئولیت پیامد رفتارهای خود را بپذیرد.
۷. به نقش عدالت در توسعه سلامت معتقد باشد.
۸. به رعایت صداقت و امانت در بیان و گزارش داده ها و اطلاعات و شاخص های سلامتی ارج نهد.
۹. به اصل رعایت حریم شخصی بیماران و مراجعین پایبند باشند.

ج- در حیطه مهارت:

۱. ارزیابی، مدیریت و کاهش عوامل خطر را به درستی و با موفقیت برای مراجعین انجام دهد.
۲. امور محوله را طبق برنامه آموزشی در طی دوره کارورزی بدرستی انجام دهد.
۳. برنامه های سلامت کشوری را بدرستی اجرا و حسب مورد نظارت نماید.
۴. مهمترین عوامل خطر و مشکلات سلامت جمعیت/ منطقه تحت پوشش را بررسی و اولویت بندی کرده با توجه به امکانات موجود راهکارهای مناسب و برنامه عملیاتی لازم را با عنایت به نقش سایر دستگاهها (درون و برون بخشی) تدوین و ارائه نماید.
۵. خدمات غربالگری و پیشگیری از بیماری های شایع و اولویت دار را در سطح فرد، جمعیت و جامعه ارائه دهد.
۶. روش های افزایش انگیزه نظام سلامت را با موفقیت بکار گیرد.
۷. اجرای یک طرح پژوهش در نظام سلامت HSR را زیر نظر اساتید مربوطه به انجام برساند.
۸. فرایند ارجاع را برای افراد نیازمند انجام و فیدبک آن را پیگیری نماید.
۹. میزان صحت و دقت جمع آوری داده ها، تکمیل فرم های اطلاعاتی و زیج حیاتی را بررسی و اشتباهات احتمالی را شناسایی نماید..
۱۰. شاخصهای بهداشتی مرکز بهداشتی درمانی را محاسبه و تحلیل نموده و راهکارهایی برای ارتقای شاخصهای بهداشتی ارائه نماید.
۱۱. قادر باشد به انجام بازدید های مدیریتی و بهداشتی از مراکز بهداشتی درمانی و خانه های بهداشت و کشف و رفع نقایص عمدی و سهوی در این قسمتها بپردازد.
۱۲. جلسات هیئت امناء و شورا های بهداشتی روستا را شناخته و در جلسات آنها شرکت نماید.
۱۳. برنامه های متنوع آموزش سلامت و مشاوره را برای افراد و گروه ها اجرا نماید.
۱۴. نحوه ارائه خدمات در قالب برنامه های جاری در نظام سلامت را مورد پایش قرار دهد.
۱۵. نتایج ارائه خدمات در قالب برنامه های جاری در نظام سلامت را مورد ارزشیابی قرار دهد.
۱۶. یک مقاله به چاپ رسیده در مجلات معتبر بهداشتی را مورد ارزشیابی نقادانه قرار دهد.

محتوایی که باید آموزش داده شود و فراگرفته شود تا پیامدهای فوق الذکر حاصل شوند

ردیف	عنوان محتوا
۱	شرح وظایف پزشک و تیم سلامت در قالب طرح پزشک خانواده
۲	برنامه های سلامت کشوری
۳	نحوه محاسبه میزان ها و شاخص های بهداشتی
۴	عوامل اجتماعی موثر بر سلامت
۵	نحوه ارزیابی، مدیریت و کاهش اثر مهمترین عوامل خطر سلامت و اصلاح روش زندگی در سطح فرد (با رویکرد بالینی)
۶	چگونگی ترویج عوامل protective در ارتقای سلامت(ورزش، رعایت رژیم غذایی سالم و بهداشتی، دوری از زندگی پراسترس و ...)
۷	روشهای تشخیص زودرس و غربالگری بیماریهای شایع و اولویت دار
۸	تحلیل چگونگی اجرای برنامه های سلامت و دستورالعمل های کشوری
۹	نحوه ارزشیابی برنامه EPI
۱۰	نحوه نقد امکانات، وسایل و تجهیزات مرکز بهداشتی درمانی و خانه بهداشت و عملکرد کارکنان آن
۱۱	راهکارهای افزایش انگیزه و توان علمی و اجرایی کارکنان مرکز بهداشتی درمانی و خانه بهداشت
۱۲	برنامه مراقبت از یک بیماری و بررسی گام به گام یک اپیدمی فرضی
۱۳	تعاریف موارد مشکوک، محتمل و قطعی بیماری های تحت مراقبت و نحوه گزارش دهی بیماری های مشمول گزارش اجباری
۱۴	عدالت در سلامت
۱۵	انواع بیمه ها و نقش آنها در تحقق عدالت در سلامت
۱۶	روشهای مختلف آموزش سلامت در سطح فرد، جمعیت ها و جامعه
۱۷	اصول مشاوره و روشهای برقراری یک ارتباط موثر
۱۸	مفاهیم cost effectiveness و cost benefit
۱۹	شرح مراحل تدوین و اجرا و گزارش پروژه تحقیقاتی از نوع HSR
۲۰	اصول تجویز منطقی دارو
۲۱	مدیریت خدمات و مراکز بهداشتی درمانی
۲۲	اصول گزارش نویسی

استراتژی آموزش :

با تکیه بر مشارکت فعال دانشجویان از طریق:

(Community Based Learning activities)	فعالتهای یادگیری درون جامعه
(Problem Based Learning activities)	فعالیت یادگیری از طریق حل مساله
(Task based)	مبتنی بر وظیفه

روش آموزش :

از روشهای زیر در آموزش این دوره استفاده می شود:

Active participation	مشارکت در ارائه خدمات
Demonstration	نشان دادن
Role playing	ایفای نقش
Problem Based Learning	حل مسئله
Lecture	سخنرانی
Group Discussion	بحث گروهی
Workshop	کارگاه

برنامه زمان بندی دوره یک ماهه کارورزی پزشکی اجتماعی

روز اول تا سوم: کارگاه آموزشی

بقیه دوره: استقرار در مراکز بهداشتی درمانی جهت مشارکت در ارائه خدمات مدیریتی و اجرایی

روز آخر دوره: ارزشیابی نهایی

روش های ارزیابی

- Multiple choice questions (MCQ)
- Patient management problems (PMP)
- Objective structured clinical examination (OSCE)
- Objective structured Practical examination (OSPE)
- Global rating form (GRF)

وظایف و تکالیف دانشجویان:

رعایت، انجام و ارائه تکالیف مشخص شده از طرف گروه و استاد مربوطه شامل:

ردیف	تکالیف	نمره
۱	قبول مسئولیت و انضباط حرفه ای	۱
۲	آشنایی با نحوه انجام کار و اجرا در مرکز (ارزشیابی دوره ای)	۲
۳	بررسی، شناخت و تعیین نیازهای بهداشتی جامعه تحت پوشش	۲
۴	نقد یک مقاله علمی پژوهشی در زمینه مسائل بهداشتی	۲
۵	طراحی و اجرای یک برنامه آموزشی و گزارش آن	۲
۶	تهیه و تدوین یک طرح تحقیقاتی در راستای اولویت های بهداشتی دانشگاه (HSR)	۲
۷	گزارش مکتوب دوره به صورت کلی (با رعایت اصول گزارش نویسی)	۲
۸	ارزشیابی دانشجویان از طرف مرکز بهداشتی درمانی	۳
۹	بررسی و ارزشیابی Log book	۲
۱۰	امتحان پایان دوره	۲

لازم به توضیح است دانشجویان پزشکی دوره کارورزی بهداشت و پزشکی اجتماعی، به مدت یک ماه در مراکز بهداشتی درمانی شهری یا روستایی تحت نظارت مستقیم و غیر مستقیم مدیر یا سرپرست مراکز بهداشتی درمانی و نظارت استاد مربوطه انجام وظیفه می نمایند.

تذکر:

۱. حضور دانشجو با **لباس فرم (روپوش)** در تمامی جلسات مربوط به کارورزی الزامی است و عدم حضور دانشجو در هر یک از جلسات، غیبت محسوب می شود. پاس گرفتن در دوره کارورزی ممنوع بوده و تاخیر در ورود یا تعجیل در خروج باعث کسر نمره خواهد شد.
۲. ساعت ورود به مرکز ۷/۳۰ ساعت خروج از مرکز ۱۳/۳۰
۳. ساعات غیبت دانشجو از یک دهم مجموع ساعات حضور در دوره کارورزی **نباید** تجاوز کند.
۴. غیبت تا سقف مشخص شده در بند یک در صورتی مجاز خواهد بود که با ارائه مدارک مستند و تشخیص استاد مربوطه باشد.
۵. غیبت موجه بیش از حد مجاز باعث حذف کارورزی خواهد شد.
۶. غیبت غیر موجه در دوره کارورزی به منزله گرفتن نمره صفر می باشد

منابع آموزشی:

۱. منابع رسمی اعلام شده از سوی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای آزمون پیش کارورزی و علوم پایه
  ۲. آخرین دستورالعمل ها و برنامه های سلامت کشوری ابلاغی توسط معاونت سلامت و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
- منابع پیشنهادی برای مطالعه بیشتر:
- حاتمی ح و همکاران، کتاب جامع بهداشت عمومی ج ۱، ۲ و ۳، تهران، نشر ارجمند، ۱۳۸۵.
- رضائیان علی، اصول مدیریت، انتشارات سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه ها (سمت) ۱۳۸۱.
- طباطبایی ض و همکاران، روستاهای سالم، تهران، انتشارات خلوص، ۱۳۸۵.
- مشولم، ایلن و بامبرگر، پیتز؛ تدوین، اجرا، و آثار استراتژی منابع انسانی؛ ترجمه سیدمحمد اعرابی و علی پارسائیان؛ نشر دفتر پژوهشهای فرهنگی؛ تهران؛ ۱۳۸۴

Lang R. S. Hensrud D D., Clinical Preventive Medicine (Lang, Clinical Preventive Medicine, American Medical Association Press 2 edition (April 2004)

و سایر منابعی که از طرف گروه و مراکز بهداشتی درمانی معرفی می شود